

Skördeprognos för spannmål och oljeväxter 2005

Crop production forecast for cereals and oilseed crops in 2005

I korta drag

Lägre spannmålsskörd 2005

Den totala spannmålsskörden för 2005 beräknas bli ca 5,1 miljoner ton vilket är ca 7 % lägre än förra årets skörd och 6 % lägre än den genomsnittliga skörden de senaste 5 åren. För samtliga spannmålsgrödor frånsett vårvede och vårkorn beräknas skörden bli betydligt lägre än 2004. Den lägre skörden är framför allt en följd av lägre arealer. Skörden per hektar är ungefär som 2004 men högre än vad den varit i genomsnitt under de senaste 5 åren.

Skörden av oljeväxter beräknas bli högre än genomsnittet under de senaste 5 åren men lägre än 2004 som var ett år med synnerligen hög skörd. År 2004 ökade arealerna som odlas med oljeväxter mycket. Denna arealökning ligger i stort sett kvar till 2005.

Vädret för spannmålsodlingen har varit gynnsamt i år, frånsett vissa områden som haft negativ påverkan av torka under första halvan av juli, framför allt i de sydöstra delarna av landet. Under senare delen av juli och början av augusti har regnet kommit i relativt rikliga mängder vilket påverkar kvaliteten. Såvida arealerna kan bärgas kommer detta dock knappast att påverka de skördade kvantiteterna.

Prognoserna är gjorda utifrån en metod som utvecklats vid Jordbruksverket och som baseras på statistiska samband mellan tidigare års väderdata och skördar. I beräkningarna används även väderdata och odlade arealer för 2005. Metoden bygger på statistiska regressionsmodeller där skördarna för olika grödor beskrivs som funktioner av olika mått på väder. Beräkningarna har endast gjorts totalt för hela landet varför regionala uppgifter inte redovisas.

Prognoserna bygger på att årets väder från augusti och framåt är som under ett normalår. Skulle vädret från augusti och framåt avvika avsevärt från normalåret kan skillnaderna mellan prognoserna och de verkliga skördarna bli stora.

Anders Grönvall, 036 – 15 56 97
statistik@sjv.se

Statistiken har producerats av Statens Jordbruksverk, som ansvarar för officiell statistik inom området.

Innehåll

Statistiken med kommentarer	3
Hektarskördar	3
Totalskördar	3
Fakta om statistiken	5
Detta omfattar statistiken	5
Så görs statistiken	5
Prognosmetod	5
Skördens beroende av vädret	5
Väderförhållandena 2005	5
Statistikens tillförlitlighet	6
Felkällor	6
Föregående års prognoser	7
Bra att veta	8
Elektronisk publicering	8
In English	10
Summary	10
Yield	10
Total production	10
List of terms	10

Statistiken med kommentarer

I detta Statistiska meddelande redovisas resultatet av skördeprognoser 2005 avseende spannmål och oljeväxter. Preliminär skördestatistik 2005 kommer att redovisas på riksnivå i november och på länsnivå i december 2005. Definitiva resultat kommer att redovisas under våren 2005.

Hektarskördar

Prognoser för hektarskördar år 2005 presenteras i tabell 1. Dessa jämförs med hektarskördarna 2004 och med genomsnittliga hektarskördar under de senaste fem åren enligt den definitiva skördestatistiken. Enligt prognoserna blir årets hektarskördar för spannmålsgrödorna mellan 6 % lägre och 8 % högre än 2004. Vårvete och vårkorn förväntas få ca 8 % resp. 4 % högre skörd än 2004. Jämfört med de genomsnittliga hektarskördarna för de fem närmast föregående åren beräknas 2005 års hektarskördar för spannmålsgrödorna bli mellan 0 % och 8 % högre, fränsett blandsäd där skörden beräknas bli ca 2 % lägre.

Beträffande oljeväxter beräknas årets hektarskördar bli betydligt lägre än 2004 års för samtliga grödor. Under 2004 var hektarsköörden ovanligt hög men även jämfört med genomsnittet för de senaste 5 åren beräknas hektarskördarna av oljeväxter bli lägre under 2005.

Vädret för spannmålsodlingen har varit gynnsamt i år, fränsett vissa områden som haft negativ påverkan av torka under början av juli, framför allt i de sydöstra delarna av landet. Under senare delen av juli och början av augusti har regnet kommit i relativt rikliga mängder vilket påverkar kvaliteten. Såvida arealerna kan bärgas kommer detta dock knappast att påverka de skördade kvantiteterna.

Prognoserna bygger på att årets väder från augusti och framåt är som under ett normalår. Skulle vädret från augusti och framåt avvika avsevärt från normalåret kan skillnaderna mellan prognoserna och de verkliga skördarna bli stora.

Tabell 1. Hektarskörd, kg/ha

Gröda	Prognos 2005	Hektarskörd 2004	Genomsnitt 2000-2004
Höstvete	6 260	6 180	6 030
Vårvete	5 070	4 740	4 840
Höstråg	5 370	5 510	5 240
Höstkorn	5 560	5 610	5 150
Vårkorn	4 450	4 300	4 160
Havre	3 960	4 120	3 910
Rågvete	5 010	5 200	4 830
Blandsäd	3 370	3 640	3 450
Höstraps	2 820	3 430	3 110
Vårrops	1 930	2 240	2 050
Höstrybs	1 700	2 230	1 740
Vårrys	1 530	1 660	1 530

Totalskördar

Prognosen av den totala skörden för respektive gröda beräknas genom att multiplicera den prognostiserade hektarsköörden med den totala grödarealen för respektive gröda. De arealer som används är hämtade från Statens jordbruksverks administrativa stödregister i juni 2005. De i beräkningarna använda grödarealerna är de som redovisas i det statistiska meddelandet Jordbruksmarkens an-

vändning 2005, preliminära uppgifter (JO 10 SM0502) som publicerades den 23 juni. Detta innehåller gröduppgifter som lämnats av de jordbrukare som ansökt om arealersättning och har minst 0,3 hektar åkermark. De preliminära och definitiva skördeskattningarna för år 2005 kommer också att beräknas utifrån stödregistret, även om arealerna troligtvis kommer att ändras något då de blir definitiva.

Totalt beräknas spannmålsskörden bli ca 5,1 miljoner ton för år 2005 vilket är nästan 7 % lägre än förra årets skörd och 6 % lägre än genomsnittskörden för de fem åren 2000 - 2004. Endast skörden av vårvete, vårkorn och rågvete kommer upp i skördenivåer som är jämförbara med genomsnittet av de senaste 5 åren. Minskade arealer är den generella förklaringen till den lägre totalskörden, framför allt har arealerna med höstvetete minskat (se JO 10 SM0502). De senaste två åren har arealerna med oljeväxter varit betydligt högre än tidigare år vilket gjort att totalskörden även 2005 är högre än genomsnittet för de senaste 5 åren. Jämfört med 2004 års rekordskörd beräknas dock årets skörd bli lägre p.g.a. lägre hektarskörd.

Tabell 2. Hektarskörd, areal och total skörd år 2005

	Ha-skörd		Total skörd (tusen ton)		
	Prog. 2005 kg	Prel. 2005 ha	Prog. 2005	2004	Genom- snitt 5 år
Höstvetete	6 260	296 115	1 854	2 159	2 069
Vårvete	5 070	59 666	303	253	241
Höstråg	5 370	21 447	115	133	149
Höstkorn	5 560	5 742	32	30	39
Vårkorn	4 450	374 736	1 666	1 662	1 620
Havre	3 960	202 734	803	925	1 065
Rågvete	5 010	50 722	254	270	201
Blandsäd	3 370	17 927	60	75	92
Summa spannmål		1 029 090	5 088	5 508	5 477
Höstraps	2 820	35 468	100	129	86
Vårrops	1 930	38 503	74	82	46
Höstrybs	1 700	1 491	3	3	2
Vårrys	1 530	7 073	11	14	15
Summa oljeväxter		82 534	188	228	149

Som ovan nämnts är årets spannmålsarealer betydligt lägre än tidigare år, vilket är en följd av förändringar av EU:s system för direktstöd, dvs. övergången från arealstöd till gårdsstöd. Man kan anta att de arealer som tagits ur bruk för spannmålsproduktionen i genomsnitt har lägre avkastning än de arealer som används. Därvid skulle de arealer som i år används för spannmålsproduktion i genomsnitt ha något högre avkastning än de arealer som använts tidigare år. Hänsyn till detta har inte kunnat tas i de redovisade prognoserna. Dock kan nämnas att effekten av detta är liten i förhållande till den övriga osäkerhet som finns i den använda prognosmetoden.

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Årligen presenteras uppskattningar av skörden för de viktigare grödorna, uppskattningar som de senaste åren gjorts utifrån intervjuundersökningar efter att tidigare ha byggts på objektiva mätningar av skörden på olika provytor. Preliminära resultat från dessa intervjuundersökningar publiceras under nov/dec och definitiva resultat under våren nästkommande år.

Då det finns ett behov av skördeinformation som kan redovisas vid ett tidigare tillfälle, har Jordbruksverket utvecklat en prognosmetod för att uppskatta skörden av olika grödor utifrån väderdata och tidigare års skördar. Metoden bygger på statistiska regressionsmodeller där skördarna för olika grödor beskrivs som funktioner av olika mått på väder. Modellerna tar hänsyn till skörde- och väderdata från januari 1965 till och med sommaren 2005.

De grödor som skörden uppskattas för är: höstvetete, vårvete, höstråg, höstkorn, vårkorn, havre, blandsäd, rågvete, höstraps, vårraps, höstrybs och vårrybs.

Så görs statistiken

Prognosmetod

Som underlag för prognoserna har skördedata på länsnivå (med nuvarande länsindelning omfattande 21 län) och väderdata från 11 väderstationer använts. Väderdata utgörs av månadsmedelvärden för medeldygnstemperaturen och månadsvärden för nederbörden för månaderna januari-oktober 1965-2004 och januari-juli 2005. För varje län och för varje gröda som odlas i någorlunda omfattning i respektive län tas en regressionsmodell fram som beskriver det statistiska sambandet mellan väderdata och hektarskörd. Dessa prognoser viktas sedan samman till en genomsnittlig hektarskörd för riket. Resultat presenteras enbart på riksnivå då prognoserna på länsnivå är alltför osäkra för att särskilt redovisas. Eftersom väderdata för månaderna augusti till oktober innevarande år inte finns tillgängliga vid prognostillfället antas att temperatur och nederbörd dessa månader blir ”normala”.

Skördens beroende av vädret

Det kan konstateras att sambandet mellan skörd och väder är komplext, kanske alltför komplext för att på ett någorlunda enkelt sätt kunna sammanfattas i matematiska modeller. Ett problem är att avgöra vilka vädervariabler som påverkar en viss gröda i ett visst län och hur detta samband är beskaffat. Dataanalyser visar att de vädervariabler som statistiskt sett har störst samband med skörden av höstsådda grödor är vädret i början på året (från januari till april) och då främst medeldygnstemperaturen. De variabler som förklarar variationer i avkastning av vårsådda grödor är framförallt temperaturen i april och juni. I Götaland förklaras skördevariationer dessutom av nederbördsmängden i april och juni månad medan både temperatur och nederbörd i augusti månad förklarar skördevariationer i Norrland.

Väderförhållandena 2005

Följande tabell visar hur nederbörden och temperaturen varit under 2005 jämfört med genomsnittet under de föregående 35 åren. För att få jämförbarhet mellan olika typer av väderdata beskrivs dessa i formen (v-m)/s där v är årets väderdata, m är medelvärdet över de senaste 35 åren och s är standardavvikelsen. Värdet 0 betyder att variabeln i år är lika med genomsnittet under de senaste

te 35 åren. Plusvärden betyder att årets variabelvärde är större än normalt och minusvärden betyder på motsvarande sätt att årets variabelvärde är mindre än normalt.

För de 11 väderstationerna har väderutfallet varit som följer.

Tabell 3. Normerad skillnad mellan årets väderdata och genomsnittsdata under de föregående 35 åren

Station/väder- variabel							
Temperatur	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli
Malmö	0,9	-0,1	-0,7	1,0	0,3	-0,2	1,1
Ullared	0,5	-0,3	-2,5	0,3	-1,1	-1,1	0,2
Växjö	1,0	-0,1	-1,1	0,8	-0,4	-0,5	0,6
Visby	1,1	0,0	-1,3	0,8	0,1	-0,5	1,0
Skara	1,1	0,3	-0,6	0,9	-0,4	-0,5	1,1
Norrköping	1,2	0,2	-0,9	1,2	0,2	-0,3	1,0
Örebro	1,1	0,2	-0,9	1,1	-0,4	-0,6	0,8
Uppsala	1,2	0,4	-1,1	1,4	0,3	-0,2	1,2
Söderhamn	1,3	0,4	-1,0	1,1	0,0	-0,4	1,0
Sundsvall	1,1	0,2	-1,0	1,3	-0,2	-0,6	1,0
Lycksele	1,0	0,2	-1,1	1,3	-0,6	-0,4	1,2
Nederbörd	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli
Malmö	-0,1	0,7	0,1	-1,4	-0,5	0,0	-0,2
Ullared	2,7	0,1	0,5	-0,7	1,7	-0,5	0,6
Växjö	-2,1	-1,7	-2,0	-1,7	0,5	0,0	0,6
Visby	0,2	0,4	-0,9	-1,4	0,2	0,4	0,8
Skara	0,3	-0,2	-0,8	-0,6	0,7	1,3	0,6
Norrköping	-0,5	0,0	0,2	-0,8	0,7	-0,2	1,2
Örebro	-0,2	-0,9	-0,5	-1,0	1,3	-0,4	0,9
Uppsala	0,6	1,0	-1,1	-1,1	0,7	1,0	1,0
Söderhamn	-1,0	0,4	-0,8	-1,4	0,3	1,5	0,2
Sundsvall	0,1	0,0	-0,5	-1,0	2,8	0,4	0,9
Lycksele	-0,1	0,1	-1,7	-0,6	0,9	0,6	0,3

Året 2005 började med att vara varmare än normal i januari och februari för att i mars vara kallare. April var betydligt varmare än normal medan maj hade relativt normala temperaturer, juni något lägre än normalt och juli betydligt varmare än normalt. Nederbörden under vintern var relativt normal med vissa lokala undantag. Under april var nederbörden generellt sätt lägre än normalt i hela landet medan den varit högre än normalt mellan maj och juli.

Statistikens tillförlitlighet

Felkällor

Precis som för de flesta andra prognoser finns det problem och källor för osäkerhet även i denna prognosmetod. Några av dessa är:

- ♦ De gjorda prognoserna bygger på verkliga uppgifter av väderdata fram till och med juli år 2005. För efterföljande månader har årets väderdata satts till normalvärden, vilket gör att prognoserna kan slå fel om årets väder i augusti och september skiljer sig markant från normalåret.
- ♦ Antalet väderstationer är betydligt färre än antalet län vilket gör att vädret vid vissa stationer får representera vädret i flera län. Naturligtvis kan detta påverka resultaten betydligt då förhållandena kan skilja sig åt både inom och mellan län. Samtidigt har vissa stationer lagts ner och vissa har till-

kommit sedan 1965 vilket gör att alla tidsserier inte utgörs av data från en station utan har tagits fram utifrån olika stationer.

- ♦ Modellen med de vädervariabler som används, månadsmedelvärdet för medeldygnstemperaturen och månadsvärde för nederbörden, tar inte hänsyn till hur temperatur och nederbörd fördelar sig över månaden. Om exempelvis nederbörden kommit under en kort period en månad påverkar detta skörden annorlunda än om nederbörden varit jämnt utspridd över månaden.
- ♦ Metoden för de skördeuppskattningar som presenteras varje år och som ligger till grund för de studerade sambanden mellan skörd och väder som prognosmodellerna bygger på, har inte varit densamma under hela perioden. Tidigare baserades dessa skördeuppskattningar främst på provtagningar i fält medan de sedan 1998 baseras på telefonintervjuer. Som en följd av bytet av metod för skördeuppskattningar, från provtagning till intervjumetod, har hektarskörden fått en något annorlunda innebörd. När statistiken baserades på skörden från provytor avsåg hektarskörden skörd per besädd area. När uppgifterna nu hämtas från lantbrukarna blir det mer fråga om en hektarskörd som avser skörd per bruttoareal av grödan. Det skulle i så fall ge en något lägre hektarskörd. De prognosmetoder som använts här blir något osäkrare om nivån på den faktiska skörden ändrats till följd av metodbyte.
- ♦ De arealer som används för spannmålsproduktionen 2005 torde ha något högre avkastning än de som använts tidigare år (se avsnittet Totalskördar). Hänsyn till detta har inte kunnat tas i beräkningarna.
- ♦ För oljeväxter har en produktutveckling skett under de senaste åren vilket kan ha påverkat skördekvantiteterna positivt. Denna utveckling tar modellen inte i sin helhet hänsyn till vilket då gör att prognoserna kan för oljeväxter kan ha underskattats.

Föregående års prognoser

För att belysa osäkerheten i skördeprognoserna redovisas i följande tabeller den procentuella skillnaden mellan publicerade prognoser och utfallet av de definitiva skördeskattningar.

Tabell 4. Skillnader i hektarskörd mellan tidigare års prognoser och utfall av skördeuppskattningar, %

Gröda	2000	2001	2002	2003	2004
Höstvete	5	1	2	14	5
Vårvete	7	9	4	1	11
Höstråg	-1	-7	0	3	-4
Höstkorn	6	-1	2	16	3
Vårkorn	13	-2	0	-4	4
Havre	7	1	-4	-11	5
Rågvete	16	8	-9	4	-1
Blandsäd	-7	-4	-6	-10	-5
Höstraps	-6	-11	5	-4	-19
Vårrops	-4	-2	-13	-2	-15
Höstrybs	42	15	-3	18	-23
Vårrys	0	2	8	20	-3

Tabell 5. Skillnader i totalskörd mellan tidigare års prognoser och utfall av skördeuppskattningar, %

Gröda	2000	2001	2002	2003	2004
Höstvete	5	1	2	14	6
Vårvete	7	7	4	15	12
Höstråg	-1	-6	1	8	-3
Höstkorn	16	9	2	27	4
Vårkorn	14	-3	1	-3	5
Havre	7	3	-1	-10	8
Rågvete	16	10	-8	7	0
Blandsäd	1	-24	-20	-18	-19
Summa spannmål	8	0	1	3	6
Höstraps	-7	-10	-4	-1	-17
Vårraps	1	-5	-12	-2	-16
Höstrybs	39	36	-1	25	-19
Vårrybs	0	-3	8	14	-2
Summa oljevaxter	-3	-7	-5	0	-16

För höstkorn, rågvete, blandsäd och höstrybs baseras inte prognoserna direkt på väderdata då skördeuppskattningar inte gjorts under en tillräckligt lång period. Prognoserna för dessa grödor baseras istället på vilka samband de har med andra grödor. Detta förklarar de något högre avvikelserna för just dessa grödor.

Prognosen för 2004 överskattade den slutliga skörden av spannmål enligt de definitiva skördeuppskattningar ganska mycket, medan prognosen för oljevaxter var en mycket stor underskattning. För tidigare år har den totala skörden av spannmål i allmänhet varit relativt nära resultaten av skördeuppskattningarna. Detta gäller även för oljevaxter.

Bra att veta

I november redovisas preliminära skörderesultat på riksnivå, med ett urval av ca 1 000 lantbrukare som undersökningsunderlag.

I början av december redovisas preliminär skörd av matpotatis och potatis för stärkelse.

Preliminär skörd av spannmål, ärter och oljevaxter med redovisning på län, produktionsområden och riksnivå baserade på hela urvalet (drygt 4 000 lantbruk) redovisas i mitten av december.

Definitiva uppgifter om 2005 års grödarealer redovisas under 1:a kvartalet 2005.

Definitiva resultat från skördeundersökningar 2005 redovisas under 1:a kvartalet 2005.

Elektronisk publicering

Detta statistiska meddelande finns kostnadsfritt åtkomligt på Jordbruksverkets webbplats <http://www.sjv.se> under Statistik & fakta samt på SCB:s webbplats <http://www.scb.se> under Jord- och skogsbruk, fiske.

Statistiska meddelanden inom området jordbruksstatistik trycks fr.o.m. 2002 inte längre upp för distribution. I stället för att prenumerera på tryckta Statistiska meddelanden finns det möjlighet att, vid varje tillfälle som officiell jordbruksstatistik publiceras, utan avgift erhålla ett meddelande om detta per e-post tillsammans med publikationen i pdf-format. De som önskar ingå i denna form

av prenumerationservice skall sända en anmälan per e-post till gunilla.thorsell@sjv.se.

Enskilda exemplar av publikationerna kan erhållas som papperskopior till ett pris av 50 kr per exemplar. Dessa kan vid varje enskilt fall beställas från Marjatta Niemi tfn: 036 - 15 59 34, fax: 036 - 34 01 96, post: Jordbruksverket, 551 82 Jönköping, e-post: marjatta.niemi@sjv.se.

Mer information om statistiken och dess kvalitet ges i en särskild Beskrivning av statistiken.

In English

Summary

This report provides forecasts for 2005 concerning the yields per hectare and total production of cereals and oilseed crops. The results are presented for all of Sweden.

Yield

According to the forecast the yields per hectare of cereals are expected to be between 6 % lower and 8 % higher than the yields for 2004. Compared to the average yields for the last five years the yield per hectare for the majority of cereals is expected to be up to 8 % higher.

For oilseed crops the forecasts of the yields per hectare are lower than the yield per hectare last year. Compared with the average yield for the last five years the yields are expected to be lower.

Total production

The forecast of the total production of cereals is 5,1 million tons for 2005, which is lower than both for 2004 and the average for the years 2000-2004. The main reason for this lower production is that the crop areas are less than before. The only products that do not have lower production than last year are spring wheat and spring barley.

The total production of oilseeds is expected to be almost 18 % lower than 2004 due to less yield. Compared to the average production for the last five years the production for 2005 is expected to be 26 % higher. During the last two years there has been a significant increase in areas with oilseeds.

List of terms

Areal	Area
Blandsäd	Mixed grain
Genomsnitt	Average
Gröda	Crop
Havre	Oats
Hektarskörd	Yield per hectare
Höstkorn	Winter barley
Höstraps	Winter rape
Höstrybs	Winter turnip rape
Höstråg	Winter rye
Höstvete	Winter wheat
Normskörd	Standard yield
Oljevaxter	Oilseed crops
Prognos	Forecast
Rågvete	Triticale
Spannmål	Cereals

Total skörd

Vårraps

Vårrybs

Vårvete

Total production

Spring rape

Spring turnip rape

Spring Wheat